

Warszawa, 15 października 2015 r.

**Szanowny Pan
dr Andrzej Duda
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Kancelaria Prezydenta RP
ul. Wiejska 10, 00-902 Warszawa**

*Dotyczy: debaty publicznej na temat wsparcia osób z niepełnosprawnościami,
a zwłaszcza art. 22 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*

Szanowny Panie Prezydencie!

W związku z debatą publiczną, jaka toczy się wokół zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, groźby utraty miejsc pracy, a z drugiej strony zagrożenia rehabilitacji i załamania usług wsparcia, chcielibyśmy przedstawić także stanowisko środowiska osób z niepełnosprawnościami.

Sygnatariusze tego listu zrzeszają i reprezentują kilkaset tysięcy osób z niepełnosprawnościami. Oferujemy usługi rehabilitacyjne, a także aktywizujemy na rynku pracy. Jesteśmy też pracodawcą kilku tysięcy osób z niepełnosprawnościami.

Debata dotyczy przede wszystkim kontrowersyjnego art. 22 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.). Cel art. 22 – wsparcie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy – jest jak najbardziej słuszny i należy go stanowczo popierać. Jednocześnie przepis ten w obecnej postaci jest nieczytelny, nieefektywny, niesprawiedliwy oraz niezgodny z Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnościami.

Mechanizm tej regulacji jest złożony i pośredni. Nie wspiera on pracownika, nie wspiera pracodawcy – tylko klienta pracodawcy pracownika. Pracodawca osób z niepełnosprawnościami sprzedając swoją ofertę, udziela nabywcom upustu. Upust ma postać ulgi na karę za niezatrudnianie pracowników z niepełnosprawnościami, którą miałby zapłacić PFRON-owi nabywca. Im bodziec działa dalej od podmiotu, na który chcemy oddziaływać, tym efekt jest słabszy lub nawet zanika.

Według danych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w bieżącym roku przychody PFRON-u pomniejszą się o 740 mln zł z tytułu art. 22 (ulgi na „karę na PFRON”). To dlatego, że budżet PFRON-u składa się z kar płaconych przez pracodawców nie zatrudniających pracowników z niepełnosprawnościami. W tym roku w porównaniu do 2013 r. będzie to o 240 mln zł mniej, a w przyszłym roku – o 380 mln zł mniej. Równocześnie zatrudnienie w grupie pracowników, którą wspiera między innymi ten przepis, spadło o 4 tys. osób (z 96 tys. do 92 tys.). Oznacza to, że budżet państwa stracił 240 mln zł – bez żadnej korzyści dla celu, któremu środki te miały służyć.

Przepis pierwotnie pomyślany dla spółdzielni inwalidów jest obecnie bardzo chętnie wykorzystywany przez wielu przedsiębiorców, gdyż pozwala na ekonomiczne *perpetuum mobile*. Łączne wsparcie publiczne na miejsce pracy przekracza koszty

płacy. Nawet, gdyby praca była bezproduktywna, to przedsiębiorca może odnieść korzyść finansową.

Wierzymy, że korzystają z tego udogodnienia uczciwi przedsiębiorcy. Niepokoi jednak sam fakt istnienia takiej możliwości oraz dane finansowe, które pokazują przeciwność tego rozwiązania.

Na przestrzeni ostatnich lat gwałtownie rosły kwoty wspierające pracodawców – ostatnio głównie z powodu art. 22 – w ciągu 6 lat o 730 mln zł (z 3 340 mln zł w 2011 r. do 4 070 mln zł w 2016 r.). Przy tym zatrudnienie pozostaje na podobnym poziomie. W efekcie środki dostępne dla samorządów i organizacji pozarządowych – na wsparcie rehabilitacyjne, bezpośrednią pomoc, indywidualne wsparcie, prowadzenie placówek, warsztatów terapii zajęciowej, zatrudnienie wspomaganie itd. – dramatycznie maleją. Bez nowelizacji tylko w przyszłym roku może zabraknąć 140 mln zł. Ze wsparcia organizacji korzysta kilkaset tysięcy osób. Rokroczny przyrost nieproduktywnych wydatków na art. 22 (bez przyrostu zatrudnienia) oznacza równoczesne zaniechanie lub ograniczenie wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. Pewne rodzaje wsparcia już znikły (na przykład dofinansowanie specjalistycznego sprzętu komputerowego dla osób niewidomych). Wiele osób nie może w ogóle funkcjonować bez dostępu do rehabilitacji. Wiele dzieci pozbawionych codziennej rehabilitacji nigdy nie pokona bariery dzielącej ich od pełnosprawnych rówieśników.

Powyższe opinie podzielili posłowie i senatorowie wszystkich opcji politycznych. Żaden z parlamentarzystów podczas obrad plenarnych nie głosował przeciw nowelizacji art. 22, zaś zdecydowana większość była za proponowanymi zmianami. To tylko i tak mały krok w kierunku zmiany systemu: by równoważyć różne formy wsparcia i by wzmocnić zatrudnienie, bezpośrednio wspierając pracowników z niepełnosprawnościami.

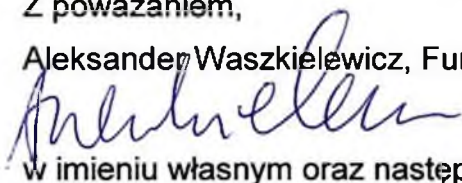
Pozostawienie nieefektywnych i demoralizujących przepisów jest równoznaczne z destabilizacją budżetu PFRON-u oraz załamaniem wsparcia rehabilitacyjnego dla kilkuset tysięcy osób, także pracujących, które mogą wycofać się z rynku pracy.

Realna i efektywna rehabilitacja społeczna jest niezbędna do prowadzenia godnego, niezależnego i aktywnego życia, na równi z innymi osobami. Jest także obowiązkiem państwa. Bez dobrej rehabilitacji nie będzie też efektywnych pracowników.

Prosimy o odpowiedzialne decyzje dla dobra osób z niepełnosprawnościami i sprawiedliwe wyważenie wszystkich potrzeb.

Z poważaniem,

Aleksander Waszkielewicz, Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

w imieniu własnym oraz następujących osób i organizacji:

1. Agata Gawska, Fundacja Aktywizacja, Sieć Pozarządowych Instytucji Rynku Pracy.
2. Joanna Janocha, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym.

3. Krzysztof Kotyniewicz, Polski Związek Głuchych.
4. Regina Bisikiewicz, Polski Instytut Otwartego Dialogu.
5. Maciej Kasperkowiak, Polska Fundacja Osób Słabowidzących.
6. Grzegorz Kozłowski, Towarzystwo Pomocy Głuchoniewidomym.
7. Piotr Kowalski, Fundacja KSK.
8. Jolanta Kramarz, Fundacja Vis Maior.
9. Bartosz Mioduszewski, WRZOS Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych.
10. Piotr Pawłowski, Stowarzyszenie Przyjaciół Integracji.
11. Anna Rutz, Fundacja Elektrownia Inspiracji.
12. Beata Tomecka - Nabiańczyk, Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Studentów i Absolwentów Uniwersytetu Łódzkiego.
13. Piotr Todys, Fundacja TUS.
14. Anna Woźniak-Szymańska, Koalicja na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością, Polski Związek Niewidomych.
15. Adam Zawisny, Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i Osób Zagrożonych Wykluczeniem Społecznym „KOŁOMOTYWA”.
16. Przemysław Żydok, Grupa ON_Inclusion 14-20.

Do wiadomości:

1. Prezes Rady Ministrów.
2. Minister Pracy i Polityki Społecznej.
3. Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych.
4. Rzecznik Praw Obywatelskich.
5. Partie polityczne.